

színházi esték

* A Miskolci Nemzeti Színház és az egri Gárdonyi Géza Színház műsorismertetőinek 1975. április havi melléklete *

Élet és művészet...

„Az alkotók között mind általánosabbá válik a felismerés, hogy a dolgozó nép növekvő igényeinek növekvő kielégítése és újabb igények felkeltése a művészet belső fejlődésének is legfőbb érdeke. Ennek alapján lesz tartalmasabb az alkotói szabadság, jut teljesebb érvényre a művészetek realizmusa, pártossága. Így kerül szorosabb kölcsönhatásba élet és művészet, a költés és közösség, s így bontakozik ki igazán a művészet emberformáló hatása...”

A fenti sorokat néhány héttel ezelőtt olvashattuk először, az MSZMP PROGRAMNYILATKOZTÁNAK tervezetében. Pártunk XI. kongresszusa után, s felszabadulásunk 30. évfordulóján a szokásosnál is több szó esik a színházi alkotóműhelyben művészetünk pártosságáról, az étellel való kapcsolatáról. A színház éri a maga társadalmi felelősségét, Természetesen nemcsak most, ebben a megragadható történelmi pillanatban. A magyar színházművészet — mely már kezdetekben a nemzet csinosodását, a magyar nyelv ápolását tűzte ki legfontosabb társadalomformáló feladatául — még az elnyomás legsötétebb éveiben is mindig szóhoz tudta juttatni azokat a képviselőit, akik a magyar progresszív gondolatait hintették el közönségük körében.

Ezért van az, hogy nálunk a színház mindig is többet jelentett, mint szórakozás, „művészkedés”. Mágis is megfigyelhető, hogy egy-egy előadás hatása felér a rangos közéleti fórumokon elmondott programbeszédekkel. Mert a színház ebben az országban nem az élettől (bajainktól, gondjainktól) elvonni, hanem az életben eligazodni neveli a közönséget.

Ha valaki figyelmesen átnézi az elmúlt 30 év színházi műsorát, pontosan következtethet a bemutatókból egy-egy időszak legjelentősebb társadalmi problémáira.

Ennek a három évtizednek eleven szellemi örökségére akarjuk építeni színházpolitikánkat; egy pillanatra sem feledkezve meg a művészet emberformáló hatásáról.

Jurka László rendezés közben

Közös tanulság

Egy szlovák kritikusként elmondtam, hogy Bukovčan művének bemutatására készül a Miskolci Nemzeti Színház. Az első öröm után — mert mindannyian jóleső érzéssel vesszük tudomásul, ha nemzeti drámáink átlépik az országhatárokat — megkérdezte: — s fogja ezt a művet a magyar közönség érteni, hiszen számos, csak bennünket érintő vonatkozása van.

Természetesen nem mondhattam, hogy a mi közönségünk kiválóan ismeri a szlovák történelmet. De nem is ez a fontos. A fontos az, hogy tudjuk: Bukovčan — valódi magból táplálkozó — történetének bármelyik magyar város is lehetne ma a színhelye, hiszen a mi földünket is náci csizmák taposták...

És talán elég történelmi önismertettel is rendelkezünk ahhoz, hogy megérezzük: a lélekpróbaló időkben, az egyedeire bomlott közösségekben elsősorban nem az számít, hogy kinek milyen a nemzetisége, hanem az, hogy milyen erős az embersége.

Ezekben az években mi alig lehattunk rosszabbak, vagy jobbak, mint a többi nép, így hát nem nézhetjük közönyösen Bukovčan művét.

A „Mielőtt a kakas megszólal” című drámát felszabadulásunk 30. évfordulóján mutatjuk be. Nem, nem csupán egy távoli emléket akarunk feleleveníteni azzal, hogy elmondjuk, milyen volt a kor, mielőtt hozzánk érkeztek a vörös csillagos katonák. Bukovčan műve számunkra — s éppen ezért még sokáig aktuális lesz — az emberség és a hatalom mérkőzése. Tanulsága éppen ezért mindenütt tanulság a világon.

Hátországom:

A Blaskó-család

A nézőnek még friss élményei közé tartozik az új Fábri-film, ezért merünk emlékeztetni a 141 percre. S ebben is Blaskó Péter szerepére. A Miskolci Nemzeti Színház művésze a Parcen-Nagy család egyik tagját (Lőrinc unokafivérét) formálja meg, aki később államtitkár lesz. Az öszülő, kopaszodó államtitkár külsejének „előállításá” semmi gondot nem okozott. De az érettségiző diákok idező (tornaóra, ballagás stb.) képsorok forgatása előtt elgondolkodott a rendező.

— Jó lenne most egy fiú, aki hasonlít Péterre. Nincs ilyen?

Mire Blaskó Péter — szokásos szerénységével — mondta, hogy van egy öcsce, őt talán megpróbálhatnák.

— Hol van, mit csinál az öcséd? — türelmetlenkedett Fábri. Erre a sürgetésre aztán már azt is el kellett mondania, hogy az öccse a Színházművészeti Főiskola harmadéves növendéke.

Nem részletezzük. A két Blaskó fiú között olyan nagy a hasonlóság, hogy mikor Balázs megjelent, még a kiváló operatőr is összetévesztette egy pillanatra Péterrel. Mondanom sem kell, hogy mi, nézők annyira összetévesztettük, hogy ki sem derült számunkra: két Blaskó játszik egy szerepet.

Mindezt csak mellékesen mondta el Blaskó Péter, egy hosszú délutáni beszélgetésen, mikor gondolatban hazamentünk hozzájuk; meglátogatva a szülőket és a testvéreket.

A család pesti otthonát a valóságban csak nagy idő-

egyeztetések árán lehet benépesíteni. Hiszen a Mama most éppen dolgozik — ő ugyanis gyógyszerész egy fővárosi patikában. Az apa Egerben — ismert festőművész, „civilben” a tanárképző főiskola tanszékvezetője. Blaskó Péter bátyja — János — egyik vidéki városunkban telepedett le, mint szobrász. A család legfiatalabb tagja pedig — mint említettük — a színészmesterséget tanulja, s most is a főiskolán tölti idejét.

Péter azonban olyan varázslatos gyorsasággal népesíti be az otthonát — időben olykor hosszú éveket ugorva vissza, majd a múltira kopírozva a jelent —, hogy egy idő után régi ismerősnek érzek mindenkit.

A szenzációra éhes olvasót, aki már tudja, hogy négy művész (vagyis — Molnár Ferenc szavaival élve — nem „rendes ember”) él a falak között, s csak egyetlen „civil”, ki kell ábrándítanom. A lakás nem bohém-tanya, nem műterem és nem porond. Nem is volt az soha.

Bizonyára ismerős az évszázados népszokás, hogy a megszületett csecsemő kezébe az apa mesteriségének szerszámait (kapát, szekercét) adják: legyen jó munkás — dolgos kezű ember. A valóságban persze nem történt meg Blaskóéknál ez a pogány szertartás, a fiúk azonban mindannyian (ennek már gyerekkorban sok jele volt) képzőművészeti örökséget jöttek a világra. Péter és Balázs ezt annyira természetesnek tartották, hogy szorgalmasan

elkészítették — mindig jelesre minősített — iskolai rajzaikat, de a továbbiakban nem vették elő a vázlatfüzetet, palettát, ecsetet. (Hogy művészként fejezze ki magát az ember: ahhoz nemcsak készségek kellenek, hanem a kifejezés vágya is.)

A fiúk közül csak a legidősebbnek vált létszükségletévé, hogy étlen, szomjan (mindig és minden eszközzel) valamiből — az asztalnál kenyérbélből, a strandon homokból — VALAMIT csináljon. Már gyermekként külföldi rajzpályázatokat nyert, minden nehézség nélkül jutott el a diplomáig.

— De hát úgy tudom, Péter, hogy Te és az öcséd is minden nehézség nélkül ..

Blaskó János, a papa, festőművész, főiskolai tanszékvezető

— Valóban, az első próbálkozások felvették őt is, meg engem is a színművészetre...

— Örökség nélkül?

— Ezt azért nem mondanám. Tudniillik, mi mindannyian majdnem színésznő fiai lettünk.

— ???

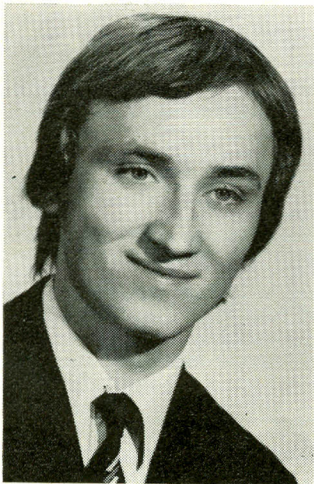
Anyuka

— Anyámban éltek színészi vágyak. S nyilván nemcsak vágyak. Mindenestre már egyetemi hallgató volt, mikor Makai Margit meghallgatta, s elfogadta tanítványnak. A háború jött közben...

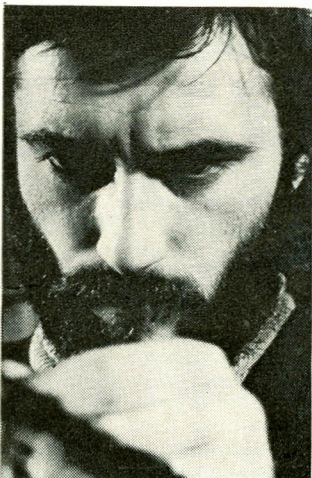
— Ritkák azok a szülők, akiknek vágyai a gyerekekben valósulnak meg.

— Nálunk ez apámnak is, anyámnak is sikerült. Méretlenül hálás vagyok nekik. Pedig ne gondold, hogy nálunk esztétikai szemináriumok voltak, hogy kiállításokra, meg színházi előadásokra jártunk. Még az sem, hogy divat volt otthon a szavalás. Csupán az volt „divat”, hogy figyeljünk egymásra. Hogy elmondjuk: ki minek örül és kit mi bánt. Nyitottan élni, ez a legnagyobb dolog számomra. Persze, idegenek között ez nem veszélytelen. De hát talán nem is kerülhet az igazi veszélybe, akinek erős a hátországa. Nekem ez a hátország a család; s mindannyiunknak az. A különbség talán csak annyi, hogy most már nem alszom egy szobában a bátyámmal. Ez azonban még a közöttünk uralkodó — olykor nem is szalonképes, s erősen kritikai élű — hangnemen sem változtat.

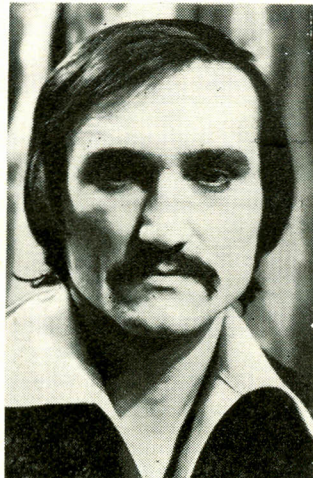
— Még valamit. A mi családi műhelyünkben — mert, hogy szellemi műhely volt ez az otthon, ahhoz ma már nem férhet kétség — egyik legfontosabb alapelve a türelem volt. Ezért tudtuk elviselni a sikertelenségeket, s ezért kerültük el a robbanásokat. Kidolgozott pedagógiai, pszichológiai alapelveink természetesen nem voltak. De azt például mindannyian éreztük, hogy olykor bántani kell a másikat, ha segíteni akarunk rajta.

Balázs, a Színházművészeti Főiskola hallgatója

Az ifjabbik János, a szobrászművész

Péter, a miskolci nézők kedves ismerőse

Ruszalka

A szláv népek ruszalkának nevezik a vízitündért. A pogánykori néphit szerint a nem természetes halállal meghalt nők és gyermekek lelke válik ruszalkává, azaz vízitündérré. A ruszalkához egész monda-kör tapad, így érthető, hogy a téma már Puskind is megihlette. Az ő drámai költeménye nyomán született Dargomizsszkij operája, melyet 1856-ban mutattak be Pétervárott.

Ugyancsak Ruszalka a címe Dvorák híres operájának, melynek szövegét Jaroslav Kvapil írta, s melyet 1901-ben mutattak be Prágában.

Dvorák Ruszalkájával folytatja Miskolcon vendég szereplés-sorozatát a kassai Állami Színház. A bemutatóra április 16-án kerül sor. A kassaiak vendégjátékát a Miskolci Nemzeti Színház június 2-án viszonozza, mikor is Déry—Pós—Presser—Adamis: Képzelt riport egy amerikai pop-fesztiválról című tragikus musical kerül színre.

*

Színházunk és a miskolci közönség — miután volt már alkalmunk megismerni a szomszédos baráti ország kitűnő társulatát — nagy örömmel várja a kassaiakat. Szeretnénk a bemutató előtt operakedvelő közönségünknek rövid kalauzzal is szolgálni, mely elmondja a legfontosabbakat mind a zeneszerzőről, mind operájáról.

*

Dvorákot Smetana mellett a cseh zeneszerzés legkimagaslóbb képviselőjeként tartják számon. (1841—1904.) Először a prágai orgonaiskola növendéke, majd mint zenekari brácsás vállalt állást a Prágai Nemzeti Színházban. Ezekben az években — a 19. század hatvanas-hetvenes éveit

— a nemzeti színház karmestere Smetana. Kétségtelen, hogy a kiváló zeneszerző nagyon nagy hatással volt Dvorákra. A színház brácsása első zeneszerzői sikerét is Smetana segítségével éri el. 1874-ben Smetana mutatja be Május éj című zenekari nocturnóját és III. (Esz-dúr) szimfóniáját. 1875-ben már külföldön is sikere van Dvoráknak úgyannyira, hogy elnyeri az osztrák állami ösztöndíjat. Nem kisebb művész, mint

A Ruszalka meséje

A történet a nagy vizek és a Vízikirály birodalmába kalauzol el bennünket. Itt ismerkedhetünk meg Ruszalkával, a vízitündérrel, aki a tóparton szomorkodik, s bánatára nem talál gyógyírt. Ruszalka ugyanis szerelmes, méghozzá egy földi embert szeret. Hogy közelébe férközhessen, emberi alakot kell öltetnie. A vízikirály próbálja inteni a szerelmes leányt, Ruszalkában azonban oly erős a vágy, hogy — más segítőt nem találva — a boszorkányhoz fordul. A gyönyörűséges tündérleány megpróbáltatása csak ezután kezdődik. Mert igaz ugyan, hogy a boszorkány betartja szavát, a vízitündér azonban — bár eljön a herceg, aki első látásra beleszeret és magával viszi palotájába — még sem lehet igazán boldog. A földi ember megszűnik őt szeretni. Viszszatérne már Ruszalka hűtlenül elhagyott vízi birodalmába, ám ehhez az szükséges, hogy a herceg vére megváltsa őt.

A néphitből táplálkozó történet kitűnő alkalmat ad Dvoráknak, hogy a zene nyelvén mondja el népének legszebb és legfájdalmasabb életérzéseit.

Brahms figyel fel rá. Dvorák muzsikáját a nemzetközi zenei közvélemény nagy lelkesedéssel fogadja, később maga vezényli szerzeményeit, s Prágától New Yorkig mindenütt nagy sikert arat. Művészetének azonban éppen nemzeti jellege ad igazán értéket. Népi, nemzeti forrásból táplálkozik Ruszalka című operája is.

A színház humora

MEGALLAPITAS

Egy elbizakodott, de tehetségtelen ifjú színész hetykén és öntelten jegyezte meg:
— Tudjátok, hogy az öregem nem akart beleegyezni, hogy színész legyek?
— Vízvári Gyula csendesén válaszolt:
— Igaza volt. Hiszen nem is lettél.

KI, HOL BUKOTT EL?

A Heten Théba ellen című görög tragédiában Bartos Gyula egyik jelenése után a kullisszók mögött megbottolt egy kifeszített lécben és hasra esett. A darab női főszerepét játszó, közepes tehetségű, de

éles nyelvéről közismert Paulay Erzi nevetve szolt rá:

— Szegény Bimbi, megbuktál!

Bartos feltápáskodott és leporolta magát:

— Igen. De én csak idekűnn, te azonban odabenn.

GYERÜNK VISSZA

Maklár Zoltán, évekig a Vigszínháznál játszott, ahol az egyik év februárjában új darabot próbáltak. Maklár is benne volt az együttesben. A színház nem ment jól, és éppen ezért sem az együttesnek, sem a direktciónak nem volt valami kitűnő hangulata. Kedv nélkül, egyhangúan recitálták a szöveget, amikor a sötét néző-

téren ülő rendező-igazgató fel-szolt a színpadra:

— Zoli kérlek, nem jó, gyerünk vissza!

— Hová? — kérdezte Maklár.

— Oda, ahonnan rosszul ment — felelt az igazgató.

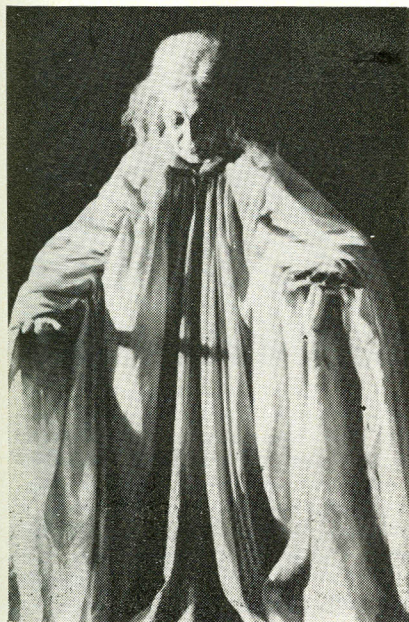
— Szóval a szezon elejére.

STATISZTA

Egy feltűnően hosszú sörényű, bokornyakkérdős, sápadt ifjú sietett izgatottan a Nemzeti Színház kiskapujához.

— Hol lehetne statisztának jelentkezni? — kérdezte az öreg Szandalicsot, a portást.

— Második kerület, Statisztikai Hivatal — felelte komoran a gyakorlott szemű kapuőr.

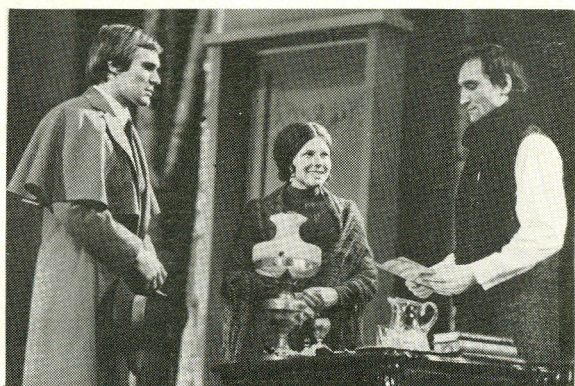

Miskolci műsor

1. kedd	SIRÁLY	Csontos és Egyetemi b. (fél 8)
2. szerda	SIRÁLY	Lehár és Egyetemi b. (7)
3. csütörtök	ÜNNEPI ELŐADÁS hazánk felszabadulásának 30. évfordulója tiszteletére	(7)
4. péntek	MIELŐTT A KAKAS MEGSZÓLAL	Bemutató bérlet (7)
5. szombat	MIELŐTT A KAKAS MEGSZÓLAL	Csiky bérlet (7)
6. vasárnap	HARAMIÁK	Vendégjáték a Vígyszínházban (7)
7. hétfő	SIRÁLY	Vendégjáték a Vígyszínházban (7)
8. kedd	MIELŐTT A KAKAS MEGSZÓLAL	Csontos bérlet (7)
9. szerda	MIELŐTT A KAKAS MEGSZÓLAL	Lehár bérlet (7)
10. csütörtök	MIELŐTT A KAKAS MEGSZÓLAL	Madách bérlet (7)
11. péntek	MIELŐTT A KAKAS MEGSZÓLAL	Vörösmarty bérlet (7)
12. szombat	RETNETES SZULÓK	Bérletszűnet (7)
13. vasárnap	RETNETES SZULÓK SIRÁLY	Bérletszűnet (3) Déryné bérlet (7)
14. hétfő	LAKMÉ	A debreceni Csokonai Színház előadása (7)
15. kedd	SIRÁLY	Somlay ifjúsági bérlet (fél 5)
16. szerda	RUSZALKA	A Kassai Állami Színház operaelőadása (7)
17. csütörtök	SIRÁLY	Huszka és Egyetemi b. (7)
18. péntek	SIRÁLY	Vörösmarty bérlet (7)
19. szombat	SIRÁLY RETNETES SZULÓK	Arany J. ifj. bérlet (3) Bérletszűnet (7)
20. vasárnap	SIRÁLY MIELŐTT A KAKAS MEGSZÓLAL	Bérletszűnet (3) Szigligeti bérlet (7)
21. hétfő	Nincs előadás	
22. kedd	MIELŐTT A KAKAS MEGSZÓLAL	Ibsen bérlet (7)
23. szerda	MIELŐTT A KAKAS MEGSZÓLAL	Shakespeare bérlet (7)
24. csütörtök	MIELŐTT A KAKAS MEGSZÓLAL	Schiller bérlet (7)
25. péntek	MIELŐTT A KAKAS MEGSZÓLAL	Molière bérlet (7)
26. szombat	SIRÁLY SIRÁLY	József A. ifj. bérlet (3) Katona bérlet (7)
27. vasárnap	MIELŐTT A KAKAS MEGSZÓLAL MIELŐTT A KAKAS MEGSZÓLAL	Bérletszűnet (3) Déryné bérlet (7)
28. hétfő	Nincs előadás	
29. kedd	SIRÁLY	Bérletszűnet (6)
30. szerda	SIRÁLY	Bérletszűnet (5)

Hazánk felszabadulásának 30. évfordulóján mutatja be színházunk Bukovcsan, a kiváló szlovák író „Mielőtt a kakas megszólal” című drámáját. A mű cselekménye három évtizeddel ezelőtti eseményeket elevenít fel. A háború utolsó időszaka ez, mely azonban még számos megpróbáltatást tartogat. És nemcsak a harcoló katonáknak, hanem a lakosságnak is. A szlovák kisvárost megszállva tartó németek túszoikat szednek, hogy boszszút álljanak egy katonájuk haláláért. A túsok közül – mielőtt a kakas megszólal – valakinek meg kell halnia. A dráma rendezője Jurka László.

Március 21-én volt a bemutatója Csehov-ciklusunk második darabjának, a Sirálynak. Talán nem túlzunk, ha ezt az előadást tartjuk a szezon egyik legértékesebb produkciójának. A mű – mint minden Csehov-dráma – magáról az íróról szól. Azokról a gyötrelemről, melyekkel nap, mint nap szembe kell nézniük a művészeknek, hogy megtalálják, illetve hogy el ne veszítsék magukat. A Sirály számos kiváló művészünknek – Máthé Évának, a nálunk vendégeskedő Juhász Jácintnak, Gyöngyössy Katinak, Fehér Tibornak, Blaskó Péternek és másoknak nyújtott kiváló szereplehetőséget. A rendező: Illés István.

Bár Miskolcon még táblás házakkal ajándékozna meg bennünket a Képzelt riport, a produkció március 27-én egri színházunkba költözött. Az utóbbi évek egyik legnépszerűbb színpadi műve, mely mögött a magyar irodalom olyan nagy egyénisége áll, mint Déry Tibor, sikeresen találkozott mind a miskolci, mind az egri nézők tetszésével. Hozzájárult ehhez a – közönség által már ismert – zene. De a Képzelt riport mégis csak abban a közegben lehet biztos siker, ahol fogékonyak a nézők a mű gondolatiságára, melyet előadásunk csorbítatlanul akar őrizni.

Felolvasunk—orientálunk

Egerben is bemutatkozott színházunk az Egerek és emberekkel. Steinbeck műve, melyhez Körmeny Vilmos irt zenét (rendező: Sik Ferenc) új formában, de eredeti mondanivalóját teljes mértékben megőrizve került színpadra. Miután a mi társadalmunkban is van némi jele az atomizálódásnak, a két vándormunkás, Lennie és George sorsa (összetartozásuk, boldogságkeresésük) nagyon is korszerű üzenetet hordoz. Arról már nem is beszélve, hogy a kiváló amerikai író műve rendkívül nagy esztétikai élményt nyújt.

Századunk zseniális művészegyéniségének, Jean Cocteau-nak Rettenetes szülők című drámáját mutatta be márciusban színházunk. A mű virtuóz technikájával, s máig aktuális mondanivalójával méltán nyerte meg közönségünk tetszését. Mint az előadás is bizonyította, Cocteau szárnyaló szelleme, könyörtelen kritikája, mellyel a polgári életképtelenséget, kegyetlenséget ostromozza, izgalmas, friss élménnyé avatja a csaknem negyven esztendeje született drámát. Színházunk kitűnő szereposztásban (Máthé Éva, Kovács Mária, Simon György, Héczey Éva és M. Szilágyi Lajos) játssza Cocteau remekét — Sallós Gábor rendezésében.

A Haramiák együttese — bevéve nem mindennapi rohamával a miskolci meg az egri nézők bástyáit — a fővárosba készül. Mint korábban hírt adtunk róla, a Vígyszínház igazgatójának meghívását elfogadva tartunk két előadást (Haramiák, Sirály) április 6-án és 7-én Budapesten. Schiller fiatalkori műve, mely most Bódy Magdi zenéjével kapott színpadot, rendkívül sok időszzerű mondanivalót hordoz. Nagy András László rendezőnek a színház csaknem minden fiatalját foglalkoztató előadásával — nem kevésbé jelentős kérdésre ad választ, mint arra, hogy milyen társadalmi küldetést kell vállalnia ifjúságunknak.

Hosszabb szünet után márciusban ismét tartott előadást a Felolvasó Színpad.

Ilyenkor fellángolnak a városban a viták: szükség van-e újabb színházra? Felmérték-e a miskolci igényeket? Ismeretterjesztés ez, vagy ennél több? Kik játszanak? Hivatásosok? Öntevékenyek? Hogyan játszanak? Mit játszanak?

Mikor Jurka Lászlónak idézgetem a fenti kérdéseket, nevetni kezd. Kiderül, hogy már a felolvasó színpad — évekkel ezelőtti — szárnypróbálgatása idején is ezek a problémák foglalkoztatták a miskolciakat. Mindazonáltal jónéhány sikeres produkcióval ajándékozta meg a várost a „Felolvasó”.

Mert nem sokkal a Faust — ez volt az első bemutató — után a következők derültek ki. Mindenekelőtt az, hogy Miskolcon igenis nagy az érdeklődés ez iránt a színházi forma iránt, melynek ismeretterjesztő jellege éppúgy vitathatatlan, mint az, hogy esztétikai élményt is nyújt. Ami pedig az igényeket illeti — bizonyos útkeresés után — már nyilvánvaló, hogy nem kurió-

zumokat kell tálalni elsősorban. De azért nem mondhat le a Felolvasó Színpad a tájékoztató, informáló feladatáról sem. Legfőbb törekvés azonban mégis az, hogy — a mi céljainknak megfelelően — orientáljunk. Magyarán: a felolvasószínpadi bemutatókkal is válaszolni kell legizgalmasabb közéleti, társadalmi problémáinkra.

Jurka Lászlónak — aki első rendezője volt a „Felolvasónak”, s most is vállalta a művészeti vezetést — az a véleménye, hogy csak a legjobb, legfogékonyabb színművészek szólaljanak meg ezen a színpadon. Mert, ha a forma merőben különbözik is a kőszínházi színjátszástól, a színésznek (aki rokon munkát végez a pódiumművészekkel ebben a közegben) elhitető erőre, szugesztivitásra, s persze nagy intellektusra van szüksége.

Akik látták Moretti darabjának előadását, meggyőződhetek erről. De legfőképpen az válthatott nyilvánvalóvá, hogy Giordano Bruno életének példázatával hogyan akarja a ma közönségét orientálni a Felolvasó Színpad.

Egri műsor

1. kedd	KÉPZELT RIPORT EGY AMERIKAI POP-FESZTIVÁLROL	Déryné bérlet (7)
12. szombat	HARAMIÁK	Katona bérlet (7)
13. vasárnap	KÉPZELT RIPORT EGY AMERIKAI POP-FESZTIVÁLROL KÉPZELT RIPORT EGY AMERIKAI POP-FESZTIVÁLROL	Vörösmarty bérlet (fél 4) Erkel bérlet (7)
15. kedd	KÉPZELT RIPORT EGY AMERIKAI POP-FESZTIVÁLROL	Bérletszünet (7)
16. szerda	KÉPZELT RIPORT EGY AMERIKAI POP-FESZTIVÁLROL	Gárdonyi ifj. bérlet (4)
17. csütörtök	KÉPZELT RIPORT EGY AMERIKAI POP-FESZTIVÁLROL	Bródy bérlet (7)
18. péntek	KÉPZELT RIPORT EGY AMERIKAI POP-FESZTIVÁLROL	Molière bérlet (7)
19. szombat	KÉPZELT RIPORT EGY AMERIKAI POP-FESZTIVÁLROL KÉPZELT RIPORT EGY AMERIKAI POP-FESZTIVÁLROL	Shakespeare bérlet (7) Móricz ifj. bérlet (fél 4) Madách bérlet (7)
24. csütörtök	EGEREK ÉS EMBEREK	Bemutató bérlet (7)
25. péntek	EGEREK ÉS EMBEREK	Shakespeare bérlet (7)
26. szombat	EGEREK ÉS EMBEREK EGEREK ÉS EMBEREK	Petőfi ifj. bérlet (fél 4) Katona bérlet (7)
27. vasárnap	EGEREK ÉS EMBEREK EGEREK ÉS EMBEREK	Vörösmarty bérlet (fél 4) Erkel bérlet (7)
29. kedd	EGEREK ÉS EMBEREK	Déryné bérlet (7)
30. szerda	EGEREK ÉS EMBEREK	Bródy bérlet (7)

Gyilkosokká válhatunk?

Reggel nyolc után (ez az időszak a színházban még hajnalnak számít) így fogad Jurka László.

— Úgy sincs annyi papírod, s nincs az a ceruza...

— Nem túlzott ez a lelkesedés korán reggel?

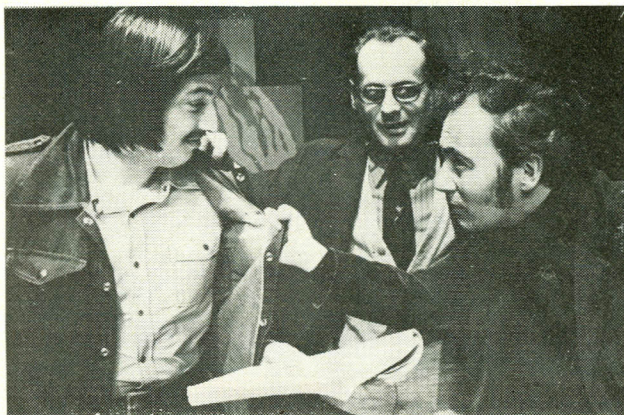
— Látszik, hogy nem ismered, vagy nem ismered eléggé ezt a darabot.

— Annyit tudok, hogy egy harminc évvel ezelőtti történet, melyet a színház emléket kíván állítani...

— Na látod, ezek azok a „fülszövegek”, amiket ki nem állhatok. Harminc évvel ezelőtti, meg emlékéllítés. Megkérdezhetném ugyan, hogy véleményed szerint kinek akar Bukovčan emléket állítani, de hát hagyjuk a vizsgáztatást.

— Azért nem jöttem egészen készen. Tudom például, hogy a helyszín Szlovákia, egy szlovák kisváros. A lakosság a fasizmus megszállás időszakát éli. Aztán egyszerre csak meggyilkolnak valakit a németek közül. Ez bosszúállásra készíteti az idegen hatalmat. Na már most nem egyszerűen elfogadnak valakit és felkötik vagy agyonlövik, hanem fondorlatos módszert eszelnek ki. Tűszokat szednek és zárnak össze, s ezeknek a — különböző rendű és rangú — befogottaknak kell valakit halálra ítélni maguk közül.

— Mondjuk azt, hogy ennyi a mese. Hangsúlyozom

csak a mese, mert a darab mélyrétegei az érdekesek.

— Neked ehhez bizonyára személyes élményeid is vannak...

— Hát ha halálhelyzetben nem is készítek még számadásra vagy hitvallásra, az erőszak természetéről tudok egyet s mást. Például igen jól emlékszem (érzésemlekezet, ha hallottad már ezt a szót), hogy mennyire megvert tizenéves koromban egyszer valaki. A dologban az volt a fájdalmas, hogy az illető nálam sokkal erősebb volt, és semmiképpen sem üthettem vissza. A

fizikai fájdalmat régen elfelejtettem, de a megaláztatás még mindig sajog bennem.

— A pincébe zártak sem üthetnek vissza. Eszerint egy kicsit sorsáidnak érzed, tehát sajnálok őket? Pedig ezek az emberek nem valami erkölcs-óriások. Bizony nagyon sunyin és ostobán viselkednek. Pedig választási lehetőségük azért volna...

— Persze, csak nem olyan egyszerű a dolog, mint ahogy harminc év múltán valaki elképzei. Próbálok megmagyarázni. Békében — normális körülmények között — minden ember olyanok mutatkozik, amilyenek mások látni szeretnék. Mindannyian egy-egy adott korszak erkölcsi ideálját akarjuk megközelíteni. Hovatovább el is hisszük magunkról, hogy olyanok vagyunk. Ha azonban valamelyes krízis következik, mindjárt kiderül, hogy valójában mennyire is stabil erkölcsi építményünk.

— Ez így van, de ha Bukovčan csak erre akar rádöbenteni bennünket, szóval, ha ez valamiféle újabb tetemrehívás, önostorozás, akkor nem lelkesedem.

— Szerencsére Bukovčan nem gondolkodik kategóriákban. Nem hősokról és gyávákról beszél, hanem emberekről, akik (és hidd el, hogy ez így van) magukban hordják a nagyszerű tettek lehetőségét épp úgy, mint az ocsmány bűnöket. A darab a HATA-LOMNAK egy nagy manipulációjáról szól. A helyszín akár Chile is lehetne. S — mint tudjuk — a manipuláció ellen nehéz védekezni. Vagy talán te még soha nem dőltél be — persze a darabbelinél sokkal kisebb és ártatlanabb — manipulációnak?

— Hová akarsz kilyukadni?

— Oda, hogy ami a pincében történik — az riasztó ugyan, de nagyon is emberi. Gyilkosokká válhatunk, ha nem ismerjük fel a gyilkost.

A „semmi” mögött

Találkoztam az egyik színész-feleséggel (nem hatalmazott fel, hogy a nevét is leírjam), aki a következőket mesélte.

— Reggel lassan, tempósan öltözködik a férjem. A nyakkendőjét köti a tükör előtt, s mondja: öregember vagyok, az évek úgy mentek el stb. stb. — Jól van jiam, jól van — kezdem vigasztalni, mikor kiderül, hogy a szerepét mondja. Bizonyisten azt hittem, cívil szöveg...

A kis történet két dolgot is bizonyít. Először azt, hogy a szöveget a színész már egészen magáévá tette. Különbösen az érzékeny feleség bizonyára észrevette volna, hogy ez csak szereptanulás. De az is bizonyított, hogy a rendező jól osztotta ki ezt a szerepet. Mert nem elég hitelesen mondani valamit — vagy többé-kevésbé hitelesen — a figura egészének találkozni kell a leírtakkal.

Persze, hogy a színész otthon mondja a szerepet, abban nincs semmi rendkívüli. De hogy a Sírály stábjának egyetlenegy tagjával sem lehet úgy találkozni, hogy percekben belül ne Csehovra terelje a szót, ez már nem mindennapi. Illés István tud valamit, amit a szakmában csak kevesen tudnak igazán. Nevezetesen azt, hogy miként kell „beoltani” a színészt egy-egy készülő előadás drámai szírumával.

Pedig ez az oltás nagyon fontos. Hogy mitől véd meg, azt hosszan lehetne elemezni, de hogy mi iránt tesz fogékonná, az röviden megmagyarázható. A szé-

rum mindenekelőtt olymértvű nyitottságot teremt, hogy a színészen minden ellenállás megszűnik. Ilyenkor, ha elengednék, akkor bizonyára káros dolgokat is befogadna. Csakhogy Illés egy percre sem engedi el „médiáimait”. Sőt igyekszik egészen magához kötni őket, s mind több impulzust bocsátani rájuk.

Bevallom, ez így túl bizonyult. A rendező is csak ennyit mond: a túlfeszített idegállapot érzékeltetése nagyon lényeges, a nézőnek éreznie kell, hogy mi minden történik a „semmi” mögött.

Kanadából jöttem

Paláncz megérkezett? De hisz azt sem tudtuk, hogy nincs itthon — mondhatják erre. Valóban, nem vertük dobra kiváló színészünk útját. Annál is inkább, mert messzire ment ugyan, de magánemberként utazott.

Valami hasznunk azonban mégis csak lesz ebből a kanadai kirándulásból. A színész egyelőre hallgat, Paláncz Ferenc eléggé zárkózott ahhoz, hogy megérkezése után azonnal kiteregetse élményeit, de hogy nyomot hagytak benne a kanadai napok, hetek, az nem lehet kétséges. Márcsak azért sem, mert itthon is a legnagyobb gonddal gyűjti össze a színészi munkához szükséges élményeket.

*

— Mondhatnám azt — de hát ez csak olyan álmodozás —, hogy nem is szabadna addig egy számunkra idegen közeg megteremtésével foglalkozni, míg az ember nem ízleli meg azt. Mert például attól még valaki nem amerikai figura, ha kopott farmerbe, bőrlajbiba öltöztetjük, s sombrero-t teszünk a fejére. De az is igaz, hogy egy született amerikai is lehet teljesen hiteltelen Lennie és Egegek és emberekben. Persze, hogy gondoltam erre a szerepre, mikor kinn jártam. Az igazság az, hogy nem szokásokat, gesztusokat, karaktereket kell megfigyelni, ha kamatoztatni akarja az ember a kinti dolgokat. Meg kell (kellene) tanulni „amerikaiasabban” gondolkodni. Ha — az előadás — ez sikerülne nekünk, akkor egészen új színek gazdagítanak a Lennie és a George közötti viszonyt, kicsit talán más lenne a farm atmoszférája és így tovább.

— Az utam családi és nem szakmai kirándulás volt. Mesélivalóm persze azért lesz. Csak hadd rakódjanak le egy kicsit az élmények. Egyelőre az a legfőbb gondom, hogy jó hangulatban találkozzam az elhagyott Lennie-vel és Georg-zsal, meg a többiekkel.

Labdát a színháznak, a focistáknak színházat

A színház titkárságán egészen szokatlan kép fogad bennünket, Illés István valódi focival — nem is minden tehetség nélkül — dekázgat.

Miután pillanatnyilag senki nincs itt, aki el akarja venni Illéstől a labdát (így hát mi, jelenlevő kibicek izgalomra nem számíthatunk) leállítom a zsonglőrt. Részint azért, hogy az ablakok épen maradjanak, részint, hogy érdeklődjem: hogyan kerül a foci Thália templomának sekrestyéjébe?

A válasz bizonyára felvillanyozza az olvasókat is. Nem kisebb dologról van szó ugyanis, minthogy a DVTK jeles játékosai látogatást tettek a színházban. A fiúk szokásos mezüket sötét öltönyre cserélték fel erre az alkalomra, de azért egy labdát hoztak magukkal.

— Most az egyszer megengedem nektek — mondta csapatának az edző —, hogy

páholyból nézzétek az eseményeket. (Egyébként erre a kedvezményre pillanatnyilag rászolgált a DVTK). Nos, a focisták kényelmesen elhelyezkedtek a plüssszékekben, de azt már nem mondhatni, hogy minden izgalom nélkül figyelték a „pályát”. S ez nem is csodálatos, hiszen a színház a Képzelt riportot játszotta... Kiderült, hogy a csapat tagjai szurkolóknak sem rosszak. S kiderült még más is, mint a főrendező elmondta. Nevezetesen az, hogy mennyi közös témája lehet a labdarúgóknak, meg a színháziaknak.

Az a bizonyos fekete-fehér foci (minden fehér kockájában egy-egy aláírással) a barátság szimbólumaként adatott át a főrendezőnek. Illés Istvánnak most már csak az a gondja, hogy a színház mit ad, ha viszonozzák a látogatást. Ki kellene deríteni, hogy a focisták mivel tudnának úgy eljászogatni, mint ő a labdával?

A Képzelt riport — képzeletet felülmúló sikere

A szkeptikusok egyre mondogatták: minek műsorra tűzni a Képzelt riportot most, mikor két nagyszínház is játssza az országban, mikor a hamar népszerűvé lett dalokat lemezen vihetik haza az emberek.

Némi kutatás árán talán ki lehetne mutatni, hogy a fentiek nem csökkentek, hanem inkább növeltek bemutatónk iránt az érdeklődést. S ebből a szempontból nem lényeges, hogy a jegyváltók között voltak ellendrukkerek is, akik így vélekedtek: a színház nem mérte fel vállalkozásának horderejét, hogyan is versenyezhetnének a miskolciak a nagymenőkkel?

Szóval kik ezért, kik azért, de tény, hogy nagyon sokan váltottak jegyet. Még olyanok is — s ez különösen örömmel szolgál —, akik egyébként ritkán járnak színházba. Egy idő után aztán megint elégedetlen hangok hallatszottak:

— Igaz, hogy a Pop-fesztivált leveszik a műsorról? Nahát, ez aztán műsorpolitika! A közönség érdeklődése már mit sem számít.

Az utóbbiakra válaszul csak annyit, hogy kétszékelyű színház vagyunk, amiből — minden ellenkező híresztelés ellenére az következik, hogy egri nézőink igényeit is éppen úgy igyekszünk kielégíteni, mint a miskolciakét. Hogy most mindkét város elégedetlenkedni fog, mert ide is, oda is kevés előadás jut a Képzelt riportból? Mindent megteszünk, hogy ez ne következék be.

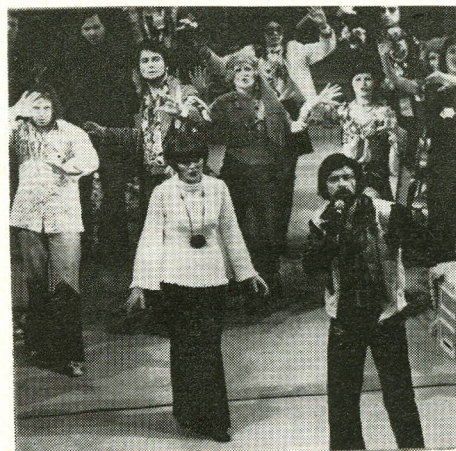
De térjünk vissza még egy kicsit a sikerre. Tudományosnak éppen nem mondható közvélemény-kutatásunk sze-

rint, nemcsak a jó és ismert zene, nemcsak a dinamikus előadás, a kedvencekké lett főszereplők meg a jó zenekar jelentik a vonzerőt. Csábít mindaz, amit a színház közvetít: Déry Tibor gondolatai. Véleménye egy távoli világról, mely így — testközelben — megdöbbsz és riaszt.

A színház természetesen mindig örül a sikernek. De kétszeresen örül, ha progresszív gondolatokat közvetítve van képzeletet felülmúló sikere.

*

Végül egy kellemes hír mindazoknak, akik nem jutottak jegyhez: a színház igazgatósága elhatározta, hogy ősszel, a következő évad elején ismét műsorára tűzi a Képzelt riportot!

TARKA Oldal

LAKMÉ

(A debreceni Csokonai Színház vendégjátéka)

A 19. századi szerzőnek, akinek népszerűségét balettjei alapozták meg, legértékesebb műveként tartják számon Lakmé című operáját, mellyel a debreceni Csokonai Színház április 14-én Miskolcon vendégszerepel.

Estétáink a franciának nevezett operastílus késői összefoglalásának tekintik a művet, melyet Gille és Godinet librettójára komponált a zeneszerző. Az opera — Párizsban 1883-ban, Budapesten 1887-ben mutatják be — cselekménye az angolok által gyarmati állapotba süllyesztett Indiában játszódik.

Delibes francia muzsikájának leheletfinomságú szépségét kezdetben nem fogadta osztatlan elismerés. Az első igazi siker világhírű operaénekesnők,

TÁGULNAK A MŰHELY FALAI

Egy-egy előadás sikerét nemcsak az bizonyítja, hogy telt ház előtt játszunk. Sokkal inkább az, ha tudomásunkra jut, hogy a nézőben tovább munkál a darab nyújtotta élmény. Többet szeretne tudni a látottakról, hallottakról, s szembe-síteni akarja saját véleményét a színház művészeinek koncepciójával.

Legtöbbször ilyen indítéka van annak, ha meghívunk bennünket valamely közösségbe, klubba. Újabb bemutatóink kapcsán különösen a fiatalok kezdtek intenzíven érdeklődni. Néphadseregünk egyik alakulatához a Haramiák stábjából hívták meg Nagy András László rendezőt, Blaskó Petert és Jancsó Saroltát. A találkozás igazolta a rendező alapvető elképzeléseit, melyek szerint a nagy klaszszikus művét csak akkor érdemes játszani, ha annak vitathatatlanul kitetszik az előadásból mához szóló üzenete. A fiatalok saját problémáikra, tévedéseikre és igazságaikra kerestek választ az előadásról beszélgetve.

Ugyancsak sikeres találkozó volt — Bor József

Sándor Erzsi nevéhez fűződik.

Debrecenben február 21-én volt az opera bemutatója. A rendező — Horváth Zoltán Liszt-díjas — így vall a műről: — Két egymást szerető ember tragikus sorsa ragadja meg a nézőt. A hősöknek választaniuk kell. Lakménak, hogy megmarad-e az indus szabadság jelképének, népe reményének. — Geraldnak, hogy hű maradjon-e katonaseregéhez, vagy megszegi azt.

— Az opera nagy feladatot ró az énekesekre, mert sokkal könnyedebben, gördülékenyebben kell énekelni, mint az olasz operákat. A dallamívek franciásan elegánsak és kecsesek; mélyseges emberi érzések hordozói. Lakmé szerepe a legcsillogóbb, melyet énekesnő kívánhat.

rendező részvételével — a nyékládházi KISZ-klubban. Természetesen a Képzelt riport került terítékre, melynek — ellentétben bizonyos véleményekkel — nemcsak a zenéje érdekli a fiatalokat.

A TOLMÁCS

Bámulatraméltó, tiszteletet érdemlő mesterség, sőt hivatás a tolmácsoké. Ki-ki gondoljon vissza saját élményére. Az ember ott áll — jól halló fülekkel is süketen és kiszolgáltatottan —, míg nem jön valaki, aki nemcsak a hozzánk intézett szavakat fordítja magyarrá, hanem „magyarítja” a gondolatokat is. Vagyis: a mi nyelvünk logikája szerint közvetít.

Anélkül, hogy taglalnánk a tolmácsolás különböző fokozatait, az egyszerű kísértéstől a csaknem műfordításig, megállapíthatjuk: színházi előadást tolmácsolni a nehéz tolmácsmunkák közé tartozik.

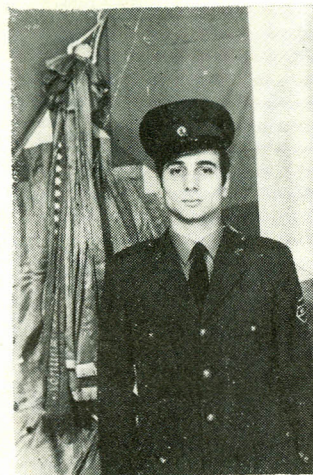
Mert, hogy közvetít például egy vígjátékot vendégeinek az a tolmács, akinek nincs humora? Ámbár a mi tolmácsunkkal nem ez volt a baj...

De hogy az elején kezdjem, művészeti vezetőink

KOMMENTÁR
NÉLKÜL

(Balettkarunk tagja a csapatzászló előtt)

Tisztelt Elvtársak! Tudatjuk Önökkel, hogy alakulatunknál szolgálatot teljesítő dolgozójuk: KAKUK FERENC honvéd az elmúlt kiképzési időszakban a harci és politikai kiképzés terén elért eredményeivel, fegyelmzett magatartásával kiérdemelte parancsnoki elismerését és az egység ELEN JÁRÓ KATONÁJA kitüntető címet. Ezúton fejezzük ki köszönetünket az Önök nevelőmunkájáért, amely biztos alapul szolgál az állampolgári kötelesség becsületes teljesítéséhez... Budapest, 1975 február... Elvtársi üdvözléssel: az egység parancsnoksága, párt-

és KISZ-bizottsága nevében: (a parancsnok aláírása).

Lám, nemcsak művészi sikerekhez gratulálhatunk.

ÜZENET DOLORESNEK ...

A telefon délelőtt 11 óra körül szólalt meg — ígéretet tettünk Dolores nevében, de Doloresnek nem szólt senki. Nem, nem feledkeztünk meg róla, de minek idegesíteni a színésznőt, aki most fontos szerepet próbál.

Közben elindult Szolnokról a gépkocsi, s a Tisza menti város színházában megnyugodtak: nem marad el a Yerma esti előadása, hiszen jön Miskolcra a kitűnő Lenkey Edit.

A kitűnő Lenkey a „mérényletről” csak akkor ér-

tesült, mikor a kocsni előállt.

Mit mondhatnánk még? A beugrás remekül sikerült. De hát azért felvetődik itt egy kérdés. Hogy mertünk a színésznő tudta és beleegyezése nélkül ígéretet tenni? A válasz egyszerű: ismerjük Lenkeyt. És nemcsak mint színészt, hanem mint embert, kollégát is...

MÉRNÖKÖK A SZÍNPADON

A színház nemcsak művészi élményt nyújthat; felkeltheti a műszaki emberek érdeklődését is. Örültünk, hogy a közelmúltban az ÉSZAKTERV fiatal mérnökeinek és technikusainak tanulmányi sétája a színházat jelölte meg célul. Nem este jöttek és nem is előadást akartak látni. A színpad műszaki, technikai be rendezéseit derítették fel. Következésképp kalauzaik sem a művészeti vezetők voltak.

Talán mondanunk sem kell, hogy milyen hamar szót értettek a vendégek és vendéglátók.

Szó ami szó, kulturális léteztetményeink tervezésében sok még a tennivaló. Egy ilyen színházi látogatás bizonyára sok impulzust (meg praktikus ismeretet) ad azoknak a fiatal műszaki-aknak, akikkel „hivatalsan” is lesz még dolgunk.

★ A MISKOLCI NEMZETI SZÍNHÁZ ÉS AZ EGYRI GÁRDONYI GÉZA SZÍNHÁZ MŰSORISMERTETŐINEK MELLÉKLETE ★
Szerkesztő: Siklósi László. Szerkesztőség: Miskolci Nemzeti Színház Titkársága. Kiadja a Borsod megyei Lapkiadó Vállalat

Felelős kiadó: Veres Mihály. Kiadóhivatal: Miskolc, Bajcsy-Zsilinszky utca 15.

Ara: 1 forint. — Készült a Borsodi Nyomdában — 75 — 4000 példány — Felelős vezető: Szemes István